

Umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis
v. Austurvöll
150 Reykjavík

Erindi sent í umsagnagátt Alþingis.

Akureyri, 1. október 2026

Efni: Umsögn Norðurorku hf. um frumvarp til sveitarstjórnarlaga, 158. löggjafarþing, þingskjal 5 – 5. mál.

Vísað er í endurflutt frumvarp innviðaráðherra til sveitarstjórnarlaga sem nú liggur fyrir á Alþingi.

Með umsögn þessari tekur Norðurorka heilshugar undir þær athugasemdir er finna má í umsögnum HS Veitna og Samorku um málið, er lúta að 68. gr. frumvarpsins sem fjallar um flokkun í bókhaldi og reikningsskilum. Þar segir í 2. mgr. að sveitarfélögum sé heimilt eftir því sem leiðir af viðkomandi lagareglum að ákveða sér eðlilegan afrakstur af því fjármagni sem bundið er í rekstri stofnana þeirra og fyrirtækja. Verður hér fjallað um hugtakið fjármagnskostnað og mikilvægi túlkunar þess fyrir rekstur mikilvægra innviða.

1. Hugtakið fjármagnskostnaður

Til efni umsagnar Norðurorku og framangreindra umsagna Samorku og HS Veitna, er sú nýlega túlkun innviðaráðuneytisins á hugtakinu „fjármagnskostnaði“ í 1. mgr. 10. gr. laga nr. 32/2004 um vatnsveitur sveitarfélaga, að fjármagnskostnaður taki aðeins til vaxta af fé sem tekið er að láni, en ekki til kostnaðar vegna eigin fjár eigenda sem bundið er í veitunni. Vatnsveitu sé þannig óheimilt að reikna hæfilega arðsemi á eigið fé, líkt og gert er í rekstri hitaveitu og dreifiveitu raforku. Að mati Norðurorku er túlkun ráðuneytisins á hugtakinu á skjön við þýðingu þess í regluverki hitaveitna og rafveitna og sömuleiðis við almennan hagfræðilegan skilning á hugtakinu, sem er sá að fjármagnskostnaður taki bæði til kostnaðar vegna lánsfjár og eigin fjár. Miðað við framangreint er líklegt að ráðuneytið túlki fjármagnskostnað á sama hátt þegar kemur að lögum nr. 9/2009 um uppbyggingu og rekstur fráveitna. Hæfileg arðsemi á eigið fé er lykilatriði í því að tryggja næga og eðlilega fjármögnun fyrir nauðsynlegri uppbyggingu og viðhaldi þessara mikilvægu samfélagslegu innviða. Túlkun hugtaksins á þann hátt sem innviðaráðuneytið heldur fram að sé rétt getur þannig haft hamlandi áhrif á nauðsynlega framtíðaruppbyggingu innviðanna, aukið áhættu og þannig kostað meira fyrir almenning og samfélagið allt heldur en ella.

Þar sem heimild hitaveitu til arðsemi af eigin fé er skýr skv. 6. mgr. 32. gr. orkulaga nr. 58/1967, og sambærileg heimild dreifiveitu raforku er skýr skv. 2. tölul. 3. mgr. 17. gr. raforkulaga nr. 65/2003, er ljóst að mikið ósamræmi ríkir í löggjöfinni milli mismunandi tegunda veitustarfsemi, þrátt fyrir að sama félag reki í mörgum tilvikum margar tegundir veitna, líkt og Norðurorka gerir.

Umfjöllun í frumvarpi því sem hér er til umsagnar, sér í lagi athugasemdir við 68. gr. þess, varpar ljósi á það álitaefni sem uppi er hvað þetta varðar. Í athugasemdum frumvarpsins um 2. mgr. 68. gr. segir að orðalag ákvæðisins haldist óbreytt, og sveitarfélögum sé því áfram heimilt að taka sér arð úr fyrirtækjum og stofnunum ef heimild til þess er fyrir hendi í sérlögum eða það leiðir af rekstrarformi viðkomandi fyrirtækis. Segir að þetta orðalag ætti að minnka líkur á þeim misskilningi að ákvarðanir um hefðbundin þjónustugjöld, sem að lögum sé almennt einungis heimilt að miða við þann kostnað sem af veitingu þjónustu hlýst, megi einnig ráðast af sjónarmiðum um greiðslu arðs. Áréttað er að slíkar heimildir sveitarfélaga, til að áskilja sér arð af rekstri fyrirtækja sinna og stofnana, muni hér eftir sem hingað til einvörðungu ráðast af þeim sérlögum sem um viðkomandi rekstur gilda á hverjum tíma, enda geti ákvæði 2. mgr. eitt og sér ekki talist viðhlítandi heimild í því efni.

Líkt og rakið er í umsögnum Samorku og HS Veitna hefur skilningur rekstraraðila vatnsveitna og eftir atvikum fráveitna, hingað til verið sá að fjármagnskostnaður taki bæði til kostnaðar við lántökur og kostnað við bundið eigið fé. Þau löggjafarsjónarmið sem fram hafa komið á Alþingi síðustu ár og rakin eru í umsögn HS Veitna sýna skýrt fram á þann skilning og var ætlun löggjafans að setja skýrari ákvæði hvað þetta varðar í sérlög um veitur. Til þess að taka af öll tvímæli um framangreint telur Norðurorka nauðsynlegt að gerðar verði breytingar á lögum vatnsveitur sveitarfélaga og lögum um uppbyggingu og rekstur fráveitna, til samræmis við lög er gilda um hitaveitur og dreifiveitur, og sbr. framangreinda umfjöllun í greinargerð frumvarps til sveitarstjórnarlaga um 2. mgr. 68. gr.

2. Tillaga að breytingum á lögum um vatnsveitur og fráveitur

Í ljósi framangreinds tekur Norðurorka undir tillögur Samorku að breytingum á 154. gr. frumvarpsins:

1. Við greinina bætist nýr töluliður, svohljóðandi, sem verður 6. tl. og breytist röð annarra töluliða samkvæmt því:

Lög um vatnsveitur sveitarfélaga, nr. 32/2004: Við 1. mgr. 10. gr. laganna bætist ný málsgrein, svohljóðandi: Til fjármagnskostnaðar samkvæmt grein þessari telst einnig kostnaður vegna eigin fjár sem bundið er í vatnsveitunni, þ.e. hæfileg arðsemi þess. Hæfileg arðsemi eigin fjár skal taka mið af ávöxtunarkröfu á langtímaskuldabréf ríkissjóðs að viðbættu 4% áhættuálagi.

2. Við greinina bætist nýr töluliður, svohljóðandi, sem verður 9. tl. og breytist röð annarra töluliða samkvæmt því:

Lög um uppbyggingu og rekstur fráveitna, nr. 9/2009: Eftirfarandi breytingar verða á lögnum: a. Orðin „nr. 45/1998“ í 3. málsl. 7. gr. laganna falla brott. b. Við 2. mgr. 15. gr. laganna bætist ný málsgrein svohljóðandi: Til fjármagnskostnaðar samkvæmt grein þessari telst einnig kostnaður vegna eigin fjár sem bundið er í fráveitunni, þ.e. hæfileg arðsemi þess. Hæfileg arðsemi eigin fjár skal taka mið af ávöxtunarkröfu á langtímaskuldabréf ríkissjóðs að viðbættu 4% áhættuálagi.

Einnig kæmi vel til greina að fara sömu leið og í orkulögum þar sem miðað er við allt að 7% arð af eigin fé hitaveitunnar.

Að mati Norðurorku eru framangreindar lagabreytingar nauðsynlegar til að taka af öll tvímæli um það að veitufyrirtæki geti vegna reksturs fráveitu og vatnsveitu reiknað hæfilega arðsemi á eigið fé, líkt og

við á um rekstur hitaveitu og dreifiveitu raforku. Er um afar mikilvægt hagsmunamál að ræða fyrir veitur landsins og samfélögin sem þau þjóna.

Norðurorka þakkar fyrir tækifærið til að veita umsögn um málið og lýsir sig reiðubúna til að veita frekari upplýsingar í tengslum við atriði í umsögn þessari.

*Virðingarfyllst,
f.h. Norðurorku hf.*

Erla Friðbjörnsdóttir
lögfræðingur